

การศึกษาฐานคิดและการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ในประเด็นด้านการศึกษาของไทยผ่าน “กลุ่มนักเรียนเลว”

ณัชพล นาเครือ¹

ชนดล ชื้อเพราะ²

พิชวัฒน์ นันทะแพทย์³

ศิริพร รัศมีพนมกร⁴

Received: November 30, 2024; Revised: December 10, 2024;

Accepted: December 23, 2024

¹ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะ
ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
email: natchapon315@gmail.com

² นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะ
ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
email: tanadol23116@gmail.com

³ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะ
ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
email: pitchawatwan@gmail.com

⁴ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะ
ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
email: siriporn.rts@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฐานคิดในการรวมกลุ่มและวิธีการเคลื่อนไหวในประเด็นทางการศึกษาของ “กลุ่มนักเรียนเลว” โดยวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนและแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่าฐานคิดของกลุ่มนักเรียนเลว คือ การผลักดันสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้เรียน การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน ซึ่งมีที่มาจากปัญหาการศึกษาที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยาวนานและนำมาสู่การลิดรอน สิทธิมนุษยชนของผู้เรียน ได้แก่ อำนาจนิยมในสถานศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการกีดกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน กลุ่มนักเรียนเลวยังมีรูปแบบและวิธีการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการกระจายข้อมูลข่าวสารและเป็นพื้นที่ระดมพล การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อเสียดสีท้าทายผู้มีอำนาจ การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมกันในการสะท้อนปัญหาและสร้างความตระหนักให้สังคมได้รับรู้ อีกทั้งจุดประสงค์สำคัญของกลุ่มนักเรียนเลวไม่ใช่การเข้าสู่อำนาจรัฐ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน

คำสำคัญ: นักเรียนเลว, การเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่, สิทธิมนุษยชน, ปัญหาทางการศึกษา

A Study of Thought Foundations and New Social Movement on Educational Issues in Thailand through the "Bad Students"

Natchapon Nakrua⁵

Thanadol Chueproh⁶

Pitchawat Nantaphat⁷

Siriporn Ratsameepanomkorn⁸

⁵ Student of Bachelor of Political Science Program in Politics and Government, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus email: natchapon315@gmail.com

⁶ Student of Bachelor of Political Science Program in Politics and Government, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus email: tanadol23116@gmail.com

⁷ Student of Bachelor of Political Science Program in Politics and Government, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus email: pitchawatwan@gmail.com

⁸ Student of Bachelor of Political Science Program in Politics and Government, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus email: siriporn.rts@gmail.com

Abstract

The objective of this research is to study the foundational ideas behind the organization and mobilization methods in the educational context of "Bad Students," analyzing through the framework of human rights concepts and the new social movement paradigm. The researchers utilized data collection and analysis methods from documents and in-depth interviews. The research findings reveal that the core ideas of Bad Students include advocating for rights in the lives and bodies of students, creating educational equity, and establishing safe spaces for student political participation. These stem from longstanding unaddressed educational issues leading to the erosion of students' human rights, such as authoritarian educational systems, educational inequalities, and hindrances to student political participation. Bad Students also employ forms and methods of mobilization aligned with the new social movement paradigm, including using online social media for information dissemination and rallying, symbolic expressions to challenge authority, and building collective identities with shared experiences to reflect issues and raise societal awareness. Furthermore, a key objective of Bad Students is not to seize state power but to change social norms and foundations, impacting the quality of students' lives.

Keywords: Bad Students, New social movement, Human rights, Education issues

บทนำ (Introduction)

นับตั้งแต่การรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 จวบจนถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 คณะรัฐประหารได้ออกแบบโครงสร้างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่อีกครั้งผ่านการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ขาดความชอบธรรมทางการเมืองจากการที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการร่าง รวมถึงกระบวนการประชามติที่ถูกตั้งคำถามจากประชาชนว่ามีความพยายามสืบทอดอำนาจให้กับ คสช. ผ่านกติกาในการเลือกตั้ง รวมถึงการสถาปนาอำนาจขององค์กรอิสระต่าง ๆ (อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2563) ในฐานะเครื่องมือทางการเมืองของคณะรัฐประหารในการกำจัดการคู่แข่งหรือศัตรูทางการเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงและสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ คสช. ในการสืบทอดอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทสำคัญในการยุบพรรคอนาคตใหม่ในปี พ.ศ. 2562 ในฐานะศัตรูทางการเมืองของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา อันเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพในปี พ.ศ. 2563-2564 ในเวลาต่อมา

จากที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดกระแสการชุมนุมขึ้นทั่วประเทศซึ่งมีจุดเด่นสำคัญ คือ เป็นการชุมนุมในรูปแบบที่ไม่มีแกนนำในการผลักดันการเคลื่อนไหว เช่น คณะประชาชนปลดแอก คณะราษฎร 2563 เป็นต้น และยังได้มีการขยายประเด็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้จำกัดเพียงประเด็นทางการเมืองระดับชาติ แต่ได้รวมถึงประเด็นทางด้านสังคมอื่น ๆ เช่น สิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิมนุษยชน ปัญหาด้านการศึกษา เป็นต้น (iLaw-freedom, 2565) นอกจากนี้ท่ามกลางบรรยากาศทางการเมืองและขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 – 2564

ในช่วงต้นแล้วยังมีกลุ่มของนักเรียนที่รวมตัวกันแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อต่อต้านระบอบเผด็จการพร้อมทั้งเรียกร้องและสร้างความตระหนักถึงประเด็นด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และอำนาจนิยมในสถานศึกษาที่สร้างความชอบธรรมในการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในร่างกายของนักเรียนมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนมัธยมปลายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวและมีความโดดเด่นในการ

ขับเคลื่อนประเด็นทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คือ “กลุ่มนักเรียนเลว”⁹

กลุ่มนักเรียนเลวได้มีการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ และมีการชุมนุมบนท้องถนน รวมถึงการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อสร้างการตระหนักรู้ต่อสังคมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งกลุ่มนักเรียนเลวได้มีการกล่าวถึงข้อเรียกร้องต่อกระทรวงศึกษาธิการ 3 ประการ ดังนี้ 1) หยุดคุกคามนักเรียน 2) ยกเลิกประกาศ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน และ 3) ปฏิรูปการศึกษาไทยทั้งระบบ (ศุทธิกานต์ มีจั่น, ม.ป.ป. : ออนไลน์) จากข้อเรียกร้องที่กล่าวมาข้างต้น ได้สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทยหลายประการด้วยกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสามประเด็นหลัก คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อำนาจนิยมในสถานศึกษา และปัญหาการกีดกันการมีส่วนร่วมของนักเรียน

ลักษณะอำนาจนิยมในสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบการศึกษามาเป็นระยะเวลานาน จากความต้องการกำกับควบคุม

⁹ กลุ่มเคลื่อนไหวของเยาวชนที่ขับเคลื่อนเกี่ยวกับประเด็นทางการศึกษาเป็นหลัก โดยเกิดจากการรวมตัวกันของเยาวชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการศึกษา มีแกนนำเป็นเยาวชนตั้งแต่อายุ 15-18 ปีที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในรั้วโรงเรียนและระบบการศึกษาไทย

นักเรียนให้อยู่ภายใต้ระเบียบวินัยของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นไปที่การมอบอำนาจดุลพินิจของครูผู้สอนในการพิจารณาการแต่งกายและทรงผมของนักเรียน ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างครูและนักเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน จนกระทั่งนำมาสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการถูกรุ้ดตม โดยไม่ได้รับความยินยอม การถูกตี การทำโทษ การทำร้ายร่างกายในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการให้คุณและให้โทษของครูผู้สอนแก่นักเรียน ที่ไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียน ทว่ายังเป็นการใช้ความรุนแรงผ่านการลงโทษด้วยเช่นกัน (ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 2564 : 285-290) กลุ่มนักเรียนเลวได้เปิดเผยข้อร้องเรียนที่พวกเขาได้รับจากนักเรียน ในระยะเวลา 1 ปี เป็นจำนวนกว่า 1,300 กรณีที่เป็นการลงโทษด้วยความรุนแรง (The active, 2564 : ออนไลน์) ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาและไม่ได้รับความสนใจจากสังคมเท่าที่ควร

ในส่วนของประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไไทย นั้นถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาคุณภาพการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในหลายแง่มุมด้วยกัน โดยเฉพาะด้านการจัดสรรทรัพยากรของกระทรวงศึกษาธิการที่แม้จะได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปีเป็นอันดับต้น ๆ ทว่าคุณภาพการศึกษานั้นกลับไม่ได้ดีขึ้น ดังนั้น ปัญหาคุณภาพการศึกษาจึงไม่ได้มาจากหลักสูตรเพียงอย่างเดียว แต่มาจากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังที่เห็นได้จากงบประมาณที่

กระจุยตัวอยู่กับโรงเรียนขนาดใหญ่ และการที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอน ตัวอย่างเช่น งานธุรการ การจัดทำรายงานข้อมูลนักเรียน เป็นต้น ปรากฏการณ์เช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างจำกัด และได้นำมาสู่การหลุดจากระบบการศึกษาของนักเรียนที่มีฐานะยากจนและอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากเมือง (The Potential, 2566 ; ณรจญา ตัญญาพัฒนกุล, 2565)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาด้านการศึกษาทั้ง 2 ประการ คือ ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนหรือเยาวชนที่ถูกกีดกันจากรัฐและสังคม จากการที่รัฐไม่ได้มีพื้นที่หรือช่องทางสำหรับเยาวชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ ซึ่งในปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การลงประชามติ ล้วนจำกัดอายุขั้นต่ำไว้ที่อายุ 18 ปี (วรตล เลิศรัตน์, 2565) ดังนั้น เมื่อพื้นที่การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนที่ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี การมีส่วนร่วมของเยาวชนที่อายุไม่เกิน 18 ปี จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่ไม่เป็นทางการ เช่น การชุมนุม การพูดคุยถกเถียง แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในโลกออนไลน์ ทว่าพวกเขากลับถูกกีดกันโดยชุดความเชื่อและค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทย ดังนั้น การเกิดขึ้นของกลุ่มนักเรียนเลวในฐานะขบวนการเคลื่อนไหวของเยาวชนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างภาพจำใหม่ของนักเรียนและเยาวชนที่สวนทางกับค่านิยมดั้งเดิมของสังคม

จากประเด็นปัญหาทางการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมาในข้างต้นจะ
สังเกตได้ว่า จุดร่วมของประเด็นปัญหาทางการศึกษาที่กลุ่มนักเรียนเลวได้
นำเสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลและสังคม คือ การที่นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ
มนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในร่างกายของตนเองจากระเบียบวินัยและการ
ลงโทษ สิทธิทางการศึกษาที่ถูกพรากโดยโครงสร้างของระบบการศึกษา
สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในประเด็นทางการเมืองที่ถูกกีดกันโดยรัฐและสังคม
แม้ว่าโดยพื้นฐานแล้วสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนอย่างเสมอ
ภาคกันและรัฐควรที่จะรับประกันสิทธิดังกล่าวของมนุษย์ซึ่งรวมถึงนักเรียน
ด้วยเช่นกัน

สิ่งที่ทำให้กลุ่มนักเรียนเลวมีความโดดเด่นจากกลุ่มอื่น ๆ คือ วิธีใน
การเคลื่อนไหวของพวกเขาที่มีความสร้างสรรค์และสร้างการถกเถียงขึ้นใน
สังคม ตัวอย่างเช่น การจัดพื้นที่การโต้วาทีระหว่างกลุ่มนักเรียนเลวกับ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ การเชิญชวนผู้คนที่เดินผ่านบริเวณ
สยามสแควร์ มาดัดผมนักเรียนหญิง โดยระบุว่านักเรียนคนดังกล่าวทำผิด
กฎระเบียบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวของพวกเขามีความแตกต่าง
จากขบวนการเคลื่อนไหวในยุคก่อนหน้าซึ่งมักจะใช้การเดินขบวนประท้วง
หรือการยึดสถานที่ราชการเพื่อสร้างแรงกดดัน นอกจากนี้กลุ่มนักเรียนเลว
เป็นหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันข้อ
เรียกร้องและสร้างความเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษาสังเกตได้จาก กรณี
การยกเลิกกฎกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับระเบียบทรงผมของนักเรียน
ได้สำเร็จ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นความสำเร็จของขบวนการเคลื่อนไหว และ

อาจก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองของสังคมต่อบทบาทของนักเรียนในระบบการศึกษาในอนาคต ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทางคณะผู้วิจัยสนใจศึกษากลุ่มนักเรียนแล้วในเรื่องของฐานคิดของการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว รวมถึงศึกษาวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้วว่ามี การเคลื่อนไหวในประเด็นด้านการศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

- เพื่อศึกษาฐานคิดในการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหวของ “กลุ่มนักเรียนแล้ว”
- เพื่อศึกษาวิธีการการเคลื่อนไหวของ “กลุ่มนักเรียนแล้ว” ด้านการศึกษาของไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

คณะผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรม 2 แนวคิดคือ การทบทวนวรรณกรรมในกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน และกรอบแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ โดยแนวคิดสิทธิมนุษยชนได้ถูกนำมาปรับใช้กับกฎหมาย นโยบายในด้านต่าง ๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม การนำหลักสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ในสังคมไทย รวมถึงการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ต่อสิทธิของตนเอง และกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยยังคงเป็นไปอย่างจำกัด ซึ่งในงานวิจัยของ ปรียารวรรณ สุวรรณสุนย์ (2563) และงานของวนัส ปิยะกุลชัยเดช (2551)

มีคำอธิบายไปในทิศทางเดียวกันต่อการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้โดย
ปัจจัยหลัก คือ บริบทของสังคมไทยที่มีความเฉพาะตัว และมีพื้นฐานมโน
ทัศน์ด้านสิทธิแตกต่างจากสังคมตะวันตกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
รวมถึงระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยดังที่งานของปรีชาวรรณ
สุวรรณสุนัย (2563) ได้นำเสนอบริบทการเมืองการปกครองของจีนที่มีการ
ปิดกั้นสิทธิ เสรีภาพบางประการภายใต้รัฐบาลที่มีความเป็นอำนาจนิยมสูง
และในบริบทการเมืองการปกครองของไทยที่เกิดการรัฐประหาร และมี
วิกฤตการณ์ทางการเมืองบ่อยครั้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การละเมิด
สิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ภายในโรงเรียน ในงานวิจัยของอรรวรรณ ตำนาวราจิตร์ (2566) ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในโรงเรียนซึ่งส่วนหนึ่งมา จาก
การลงโทษนักเรียนที่เกินกว่าเหตุของครูผู้สอน จนกลายเป็นการใช้ความ
รุนแรงที่สร้างผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียน และไม่
สอดคล้องกับสิทธิในชีวิตและร่างกายที่กฎหมายภายในประเทศหลายฉบับ
ให้การรับรองไว้ โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นการทำความเข้าใจถึงปัญหาการ
ละเมิดสิทธิมนุษยชนในระบบการศึกษาไทย อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ
ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์ (2564) ก็ได้มีการเพิ่มเติมถึงประเด็นทางด้าน
“ระเบียบวินัยฉบับวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของอำนาจนิยมใน
สถานศึกษา ซึ่งนำมาสู่การความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชน
รวมถึงการสถาปนาสถาบันการศึกษาที่ ‘อยู่เหนือระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการและกฎหมาย

ด้วยเหตุนี้เอง แนวคิดสิทธิมนุษยชนจึงเป็นกรอบสำคัญในการวิเคราะห์การจัดตั้งกลุ่มและการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลว โดยเฉพาะในประเด็นด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในโรงเรียน และระบบการศึกษาที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในร่างกายของนักเรียนอันเป็นสิทธิตามธรรมชาติของพวกเขาตั้งแต่กำเนิดในฐานะมนุษย์ ซึ่งสิทธิเหล่านี้โดยเฉพาะสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐโดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมายและข้อจำกัดเชิงบริบททางสังคมในการบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้เรียน

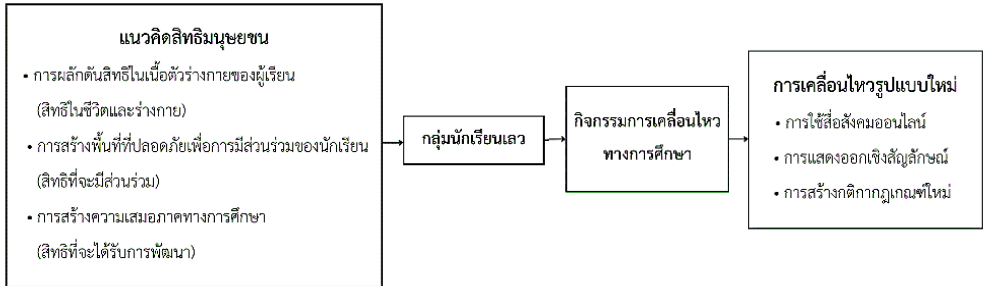
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่พบว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมในปัจจุบันมีประเด็นในการขับเคลื่อนไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ ประเด็นการเคลื่อนไหวยังได้ขยายไปในเชิงสังคมวัฒนธรรมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น ในงานวิจัยของ วุฒิเมศร์ ไกรจริยาเวทย์ (2564) ได้แสดงถึงประเด็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในชีวิตและร่างกายและการขับเคลื่อนในประเด็นด้านการศึกษาที่มีความประสงค์ให้ภาครัฐปรับปรุงแก้ไขระบบการศึกษาใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น นอกจากการขับเคลื่อนประเด็นของการเคลื่อนไหวที่มีความซับซ้อนมากขึ้นแล้วงานวิจัยดังกล่าวยังได้สะท้อนถึงวิธีการเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมในการเคลื่อนไหวที่หลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม โดยการเคลื่อนไหวในปัจจุบันแม้จะมีการใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวแบบดั้งเดิมคือการเดินประท้วงบนท้องถนนหรือ

เรียกร้องผ่านกระบวนการทางการเมือง แต่ในการเคลื่อนไหวในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเคลื่อนไหว รวมถึงการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นการต่อสู้เชิงวัฒนธรรมตามที่งานวิจัยของ พชรพล ตั้งวงศ์ณิชัย, กานต์พิชชา จุลศรีไกรวัล, พิชชาภรณ์ บุญคำ และณัฐหทัย มานาดี (2564) ได้ศึกษาถึงลักษณะกิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวที่ทั้งการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ในงานวิจัยของชัยนันท หาญศิริรัตน์ และศศิธร ยุวโกศล (2565) และงานวิจัยของกมลวรรณ ทับทิมทอง (2566) ก็ได้อธิบายถึงการใช้สื่อออนไลน์อย่าง เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ ในการเคลื่อนไหวอีกหนึ่งช่องทาง จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ได้มีการพัฒนาวิธีการเคลื่อนไหวโดยใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น รวมถึงการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งสามารถนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาเป็นกรอบการวิเคราะห์ประเด็นการเคลื่อนไหวและวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวว่ามีลักษณะวิธีการเคลื่อนไหวแบบใด และมีประเด็นการเคลื่อนไหวทางการศึกษาในลักษณะใด

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ทราบถึงวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปโดยได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาประยุกต์ใช้ในการเคลื่อนไหวประเด็นข้อเรียกร้องทางการศึกษาที่เกิดขึ้นภายในสังคม รวมถึงการใช้พื้นที่สื่อสารสาธารณะในการระดมพลทั้งในพื้นที่สาธารณะเดิมอย่างการชุมนุมในท้องถนนหรือออกมา

เรียกร้องผ่านสื่อกระแสหลัก และพื้นที่สาธารณะใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ถือว่าการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่มีการถกเถียงถึงประเด็นทางสังคมที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ และการเคลื่อนไหว ในปัจจุบันของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่มีรูปแบบการ เคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Steve Buchler (2011) โดยกล่าว ไว้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่จะเน้นการเคลื่อนไหวเชิง สัญลักษณ์ เป็นการเคลื่อนไหวแบบไม่มีแกนนำ นอกจากนี้ประเด็นการ ขับเคลื่อนในปัจจุบันจะมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิทธิและเสรีภาพ ประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น โดยที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียง ประเด็นทางการเมืองและความขัดแย้งทางชนชั้นอีกต่อไป แนวคิด ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญสำหรับการ นำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์วิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวใน การจัดกิจกรรมในการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัย
ใช้แนวคิด 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights) และ
2) แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social
Movement) มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human rights) ตามนิยามของ จอร์จ ดิซธู
อภิชัย (2549) หมายถึง สิทธิสากลที่เป็นของมนุษย์ทุกคนโดยไม่มีการ
แบ่งแยก ไม่ว่าจะเป็นด้วย เพศ เชื้อชาติ ชนชั้น หรือสถานะพลเมือง อีกทั้งสิทธิ
นี้ยังติดตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดและยังครอบคลุมทั้งสิทธิส่วนบุคคล การเมือง
เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องจากชีวิตมนุษย์เกี่ยวข้องกับสังคมและรัฐโดย
หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดของจอร์จ ดิซธูอภิชัย
(2549) เป็นหลัก เนื่องจากแนวคิดนี้นั้นเชื่อว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิ
ที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดและสอดคล้องกับข้อเรียกร้องของกลุ่มนักเรียนแล้ว

ทั้งนี้ ในการนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ฐานคิดในการก่อเกิดเป็นกลุ่มนักเรียนเลว คณะผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ฐานคิดของกลุ่มนักเรียนเลวออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การผลักดันสิทธิในชีวิตและร่างกาย และการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน

แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) เพื่อนำมาวิเคราะห์ การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวที่เกิดขึ้นในการออกมาเรียกร้องประเด็นทางการศึกษา ซึ่งประเด็นที่ขับเคลื่อนของกลุ่มนักเรียนเลวเป็นประเด็นเคลื่อนไหวทางสังคมถือว่าเป็นประเด็นการเคลื่อนไหวตามแนวคิดของขบวนการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ พร้อมทั้งการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวมีลักษณะการเคลื่อนไหวตามที่ Steve Bucheler (2011) กล่าวไว้ คือ การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ การเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยคณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ ธนากร อินทร (2564) มาอธิบายขยายวิธีการใช้สื่อออนไลน์รูปแบบใหม่ และคณะผู้วิจัยได้นำการอธิบายลักษณะสำคัญของไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) มาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ โดยเฉพาะในประเด็นด้านการสร้างกติกากฎหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

1. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาฐานคิดและการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในประเด็นด้านการศึกษาของไทยผ่าน ‘กลุ่มนักเรียนเลว’ ” คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ หนังสือ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความวิชาการ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คณะผู้วิจัย ทำการศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คณะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นรูปแบบการวิจัยที่แสวงหาความรู้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของตัวแสดง (Actor) ผ่านเงื่อนไขทางพื้นที่ในบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนความรู้ ความจริง ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมที่ต้องอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ขึ้นอยู่กับวิธีการศึกษา และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล รวมถึงศักยภาพในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ตลอดจนการตีความและสรุปข้อมูลที่ให้ความสำคัญกับสมมติฐานที่สามารถยืดหยุ่นตามลักษณะของข้อเท็จจริงในบริบททางสังคมที่มีพลวัตอยู่ตลอดเวลา โดยหลักฐานและสมมติฐานที่สมเหตุสมผลสามารถนำไปสู่ข้อสรุปหรือข้อเท็จจริงทางสังคม ได้จากการทดสอบความถูกต้อง (Validity) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างละเอียดและครอบคลุมที่จะประมวลผลเป็นข้อสรุปทางสังคม เพื่อนำมาซึ่งคำตอบหรือข้อเท็จจริงที่จะนำไปสู่ข้อสรุป

ในทางสังคมหรือทางทฤษฎี เป็นผลให้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจึงไม่มีรูปแบบหรือแนวปฏิบัติที่ตายตัว แต่ยังสามารถดำรงความเป็นกลางในขั้นตอนของการเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยคำนึงถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวม ตลอดจนการวิเคราะห์ที่นำไปสู่ข้อสรุปในทางสังคมหรือทฤษฎี (พิชญ์สินี ชมพุดำ และพิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์, 2552 : 1-3)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ทีคณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่

2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือดังกล่าวในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้วตั้งแต่การปรากฏตัวขึ้นครั้งแรก การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว และฐานคิดในการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะสัมภาษณ์ลงลึกกับบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนน้อยเพื่อสำรวจมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิด แผนงานอย่างละเอียด (จำเนียร จวงตระกูล และคณะ, 2564) โดยการสัมภาษณ์มีคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถบอกเล่าในรายละเอียดใน

อย่างเต็มที่ การสัมภาษณ์ไม่ควรใช้บทสัมภาษณ์ในลักษณะบังคับให้ตอบหรือเป็นคำถามตัวเลือกแบบปลายปิด เช่น การบังคับให้ตอบ ใช่หรือไม่ และการสัมภาษณ์เชิงลึกควรเข้าใจเบื้องหลังของผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์สามารถสัมภาษณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยการวางกรอบของคำถามไว้ในลักษณะปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามที่อยู่ในภายใต้กรอบของคำถามในการเก็บข้อมูล (RESEARCHER THAILAND, 2563)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) มีจำนวน 2 ท่าน ดังนี้

1. คุณณณพัฒน์ หวังไพสิฐ แกนนำกลุ่มนักเรียนเลว
2. คุณธนวรรณ สุวรรณपाल ตัวแทนจากกลุ่มครูขอสอน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในงานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งมีการกำหนดประเด็นคำถามไว้แล้วล่วงหน้าด้วยลักษณะคำถามแบบปลายเปิดและเชิงลึกที่เกี่ยวข้องในประเด็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลว

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในงานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่มีผู้รวบรวมและศึกษาไว้แล้ว ได้แก่

เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือ เว็บไซต์ Social media ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเรียนแล้ว และอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง
ที่คณะผู้วิจัยต้องการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ทางคณะผู้จัดทำได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บ
รวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเริ่มจากการศึกษา
เอกสารที่เกี่ยวข้องงานวิจัย ได้แก่ ฐานคิดของกลุ่มนักเรียนแล้ว รูปแบบวิธี
ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว ประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มนักเรียนแล้ว
ในด้านการศึกษา เพื่อนำมาจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นถึงฐาน
คิดของกลุ่มนักเรียนแล้ว วิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว และ
ผลกระทบหลังจากการเคลื่อนไหวในประเด็นด้านการศึกษาของกลุ่ม
นักเรียนแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์มาเรียบเรียง
ประเด็นและนำมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่ขั้นตอน
สรุปผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย (Results)

1. ฐานคิดของกลุ่มนักเรียนแล้วในการผลักดันปัญหาการศึกษาไทย

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเรียนแล้วมีฐานคิดในการรวมกลุ่มและ
ขับเคลื่อนประเด็นทางด้านการศึกษาสามประการด้วยกัน ได้แก่ 1) การ
ผลักดันสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้เรียน 2) การสร้างความเสมอภาคทาง

การศึกษา และ 3) การสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งฐานคิดดังกล่าวมีที่มาจากปัญหาทางการศึกษาไทยที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนทั้งสิ้น

ประการแรกการผลักดันสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้เรียนของกลุ่มนักเรียนเหล่านั้นมีรากฐานมาจากปัญหาอำนาจนิยมในสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สิทธิในชีวิตและร่างกายผู้เรียนนั้นไม่ถูกคุ้มครอง จากการสืบทอดระเบียบวินัยเผด็จขาดแบบทหารที่มุ่งเน้นการกำกับควบคุมร่างกายของปัจเจกบุคคลอย่างเข้มข้นโดยเฉพาะทรงผม นับตั้งแต่การประกาศใช้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 พ.ศ. 2515 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสถาปนาลักษณะอำนาจนิยมอย่างเป็นทางการผ่านโครงสร้างกฎหมาย อย่างไรก็ตามแม้ว่าประกาศดังกล่าวจะถูกยกเลิกไปแล้ว แต่การบังคับใช้ระเบียบวินัยที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นได้รับการสืบทอดในฐานะค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติของสถานศึกษาจวบจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ระเบียบดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างความชอบธรรมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนเท่านั้น แต่รวมถึงการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการลงโทษนักเรียนที่ทำผิดระเบียบวินัยอีกด้วย (ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 2564 : 289) ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็น การบังคับใช้ระเบียบทรงผมสั้นเกรียน การลงโทษด้วยการกลั่นแกล้งและการเฆี่ยนตียังคงไม่ได้รับการแก้ไขจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ส่วนตัวของสมาชิกกลุ่มนักเรียนแล้ว

ประการที่สองการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของกลุ่มนักเรียนเลวมีที่มาจากการตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียนทั้งในเชิงคุณภาพการศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันจากกระทรวงศึกษาธิการที่มีการบริหารแบบรวมศูนย์ส่งผลให้โรงเรียนไม่มีอำนาจ ประกอบกับรูปแบบการจัดสรรงบประมาณไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่เอื้อต่อโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก จึงส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของงบประมาณและบุคลากรครูที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลาง จึงอาจกล่าวได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากการรวมศูนย์อำนาจและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย สังเกตได้จากผลการทดสอบ PISA ในปี พ.ศ. 2565 ที่พบว่าผลคะแนนของโรงเรียนที่มีครูครบทุกระดับชั้นมักจะสูงกว่าโรงเรียนที่ครูขาดแคลน (The Potential, 2566)

ประการที่สามการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนมีที่มาจากการปัญหาการกีดกันการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะทางการเมืองจากปัจจัย 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ ค่านิยมอาวูโสนิยมในสังคมไทยที่มักไม่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน และโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย สังเกตได้จากปัจจัย 3 ประการ คือ 1) กลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นทางการมีอย่างจำกัด คือ สภาเด็กและเยาวชน ซึ่งกลไกสภาเด็กฯ ไม่มีประสิทธิภาพ

เท่าที่ควรในการเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนในสังคมในการกำหนดนโยบาย อีกทั้งยังถูกกำกับควบคุมโดยระบบราชการผ่านกรมกิจการเด็กและเยาวชนที่กำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ มาแล้วโดยที่เด็กและเยาวชนไม่มีบทบาทอย่างแท้จริง และกลไกการเลือกตั้งระดับชาติที่จำกัดเฉพาะผู้ที่มีอายุครบ 18 ปีเท่านั้น (วรธร เลิศรัตน์, 2565 : ออนไลน์) ส่งผลไปยังปัจจัยต่อมานั้นคือ 2) เยาวชนไม่ได้เป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคการเมือง แม้ว่าในปัจจุบันจะพรรคการเมืองจะมีนโยบายที่สอดคล้องกับเยาวชนมากขึ้น 3) ทศนคติของสังคมที่มองว่าเด็กไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เห็นได้จากการที่นักเรียนถูกกดดันติดตามจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างใกล้ชิด และจากครูภายในสถานศึกษาที่กดดันไม่ให้มีการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบ เช่น โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2 จังหวัดสงขลา นักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ชูสามนิ้วหลังร้องเพลงชาติ จากนั้นมีนักเรียนคนหนึ่งถูกเรียกตัวไปพบที่ห้องปกครองเพียงคนเดียว และมีการบอกกล่าวว่าครูไม่ได้ห้ามแต่ไม่สนับสนุนให้แสดงออก (ThaiPBS, 2563) เป็นต้น กล่าวคือ การผูกขาดบทบาทการกำหนดนโยบายสาธารณะของภาครัฐเป็นการลิดรอน รวมถึงกีดกันสิทธิที่จะมีส่วนร่วมและเสรีภาพในการชุมนุมของเด็กและเยาวชน

2. วิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลว

จากการศึกษาพบว่าวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวมีลักษณะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ตามคำนิยามของไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) ดังนี้

1. ขบวนการเคลื่อนไหวไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าชนชั้นใดจะเป็นชนชั้นที่ออกมาเคลื่อนไหว ซึ่งกลุ่มนักเรียนเลวมีแกนนำส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเพียงเท่านั้น

2. ประเด็นการเคลื่อนไหวไม่ได้เป็นประเด็นที่คับแคบหรือเคลื่อนไหวเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนเสมอไป แต่ประเด็นการเคลื่อนไหวได้ขยายขอบเขตกว้าง และซับซ้อนมากขึ้น โดยประเด็นของกลุ่มนักเรียนเลวจะให้ความสำคัญกับประเด็นการศึกษาโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในประเด็นสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่คนในสังคมไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร

3. ขบวนการเคลื่อนไหวไม่หวังพึ่งกลไกรัฐสภาหรือพรรคการเมือง เพราะไม่มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อระบบการเมืองที่ดำรงอยู่ โดยการเข้าถึงแหล่งทุนในการทำกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนเลวส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากองค์กรอิสระ องค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กลุ่มนักเรียนเลวเคลื่อนไหว ดังนั้นกลุ่มนักเรียนเลวจึงเป็นอิสระไม่ต้องหวังพึ่งกลไกรัฐ พรรคการเมือง หรือกลุ่มทุน วิธีการเคลื่อนไหวและประเด็นของการเคลื่อนไหวจึงเป็นอิสระ

ไม่ต้องกังวลว่ากิจกรรมหรือประเด็นที่กลุ่มนักเรียนเลวเคลื่อนไหวจะ
กระทบกับกลุ่มที่สนับสนุน

4. เป้าหมายการเรียกร้องไม่ได้ต้องการแย่งชิงอำนาจของภาครัฐ
เหมือนในอดีต แต่ต้องการสร้าง “กติกากฎเกณฑ์ใหม่” เพื่อ
เปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้คนในสังคมและสร้างบรรทัดฐานร่วมกัน
ใหม่ ไม่ยึดถือในขนบธรรมเนียมเดิมที่ไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่
เปลี่ยนแปลงไป ตามที่ Jurgen Habermas กล่าวไว้ (Jurgen
Habermas, 1981 อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 : 1-3) ซึ่ง
ตรงกับเป้าหมายของกลุ่มนักเรียนเลวที่ต้องการเปลี่ยนความคิดของ
ผู้คนในสังคม

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงนำวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่มา
เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบายวิธีการเคลื่อนไหวหลักในการจัด
กิจกรรมของกลุ่มนักเรียนเลวทั้งหมด 3 วิธี คือ 1) การใช้สื่อสังคม
ออนไลน์ 2) การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ และ 3) การสร้างกติกากฎ
เกณฑ์ใหม่

ประการแรกการใช้สื่อสังคมออนไลน์กลุ่มนักเรียนเลวถือเป็น
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ที่มีวิธีเคลื่อนไหวที่แตกต่าง
จากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบเดิมโดยวิธีการเคลื่อนไหว
จะใช้วิธีการเคลื่อนไหวโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหลักจากการศึกษา
ของคณะผู้วิจัยที่รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทำให้ทราบถึงวิธีการ
เคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้วิธีการ

เคลื่อนไหวทางสื่อสังคมออนไลน์ออนไลน์โดยที่กิจกรรมที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักเรียนแล้วได้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักเรียนเลามีการใช้สื่ออยู่ด้วยกัน 2 วิธี คือ 1. ใช้สื่อเพื่อเป็นพื้นที่แสดงออกทางการเมือง โดยมีการแสดงเนื้อหาและแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นที่ออกมาเคลื่อนไหวรวมเพื่อให้เกิดการสร้างการรณรงค์ 2. การใช้สื่อออนไลน์ในการระดมคนและทรัพยากรเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยพลังของจำนวนผู้เข้าร่วมและการตอบรับจากสาธารณชน โดยกิจกรรมที่ไม่ได้มีการรวมตัวของผู้คน อย่างรายการต่างๆ ที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจนักเรียนแล้วอย่างรายการ Weekly Recap รายการ Podcast เด็กเอ๋ยเด็กเลวและการเผยแพร่ภาพอินโฟกราฟิกหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับประเด็นทางการศึกษา จะเป็นการใช้สื่อเพื่อใช้เป็นพื้นที่แสดงออกเพื่อสร้างความตระหนักรู้ร่วมกัน โดยมีการแสดงเนื้อหาและแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นที่ออกมาเคลื่อนไหวรวมเพื่อให้เกิดการสร้างการรณรงค์ส่วนกิจกรรมที่มีการรวมตัวของผู้คน เพื่อวัตถุประสงค์ในการระดมทรัพยากรอย่างกิจกรรมห้องเรียนรัฐมนตรี กิจกรรมถ่ายทอดสดละครเวที ตอน รื้อระบอบอำนาจนิยมเพื่อต้องการให้มีผู้ลงชื่อเสนอร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิของผู้เรียน และกิจกรรมเลิกเรียนไปกระทรวงจะเป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการระดมคนและทรัพยากรเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยพลังของจำนวนผู้เข้าร่วมและการตอบรับจากสาธารณชน

ประการที่สองการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ การเคลื่อนไหวสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนเลวได้มีวิธีการเคลื่อนตามแนวคิดของ Steve Buechler โดยกลุ่มนักเรียนเลวใช้สัญลักษณ์ในการเสียดสี-ทำทนายอำนารัฐ เพื่อสะท้อนให้สังคมเห็นปัญหาภายในระบบการศึกษา เช่น กิจกรรมเลิกบังคับจับตาดที่มีข้อความเชิญชวนที่เสียดสีและสะท้อนปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนผ่านระเบียบทรงผม การใช้สัญลักษณ์ในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมและการผลิตซ้ำนิยามความหมายของสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนเลวเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคมให้เกิดการตระหนักถึงปัญหาในระบบการศึกษาและเพื่อให้ผู้คนในสังคมออกมาเคลื่อนไหวหรือให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวในประเด็นปัญหาการศึกษา เช่น กิจกรรมคืนไม้เรียวบริเวณหน้ากระทรวงฯ กิจกรรมเลิกเรียนไปกระทรวง และกิจกรรมละครเวที ตอน รื้อระบอบอำนานิยม กิจกรรมเหล่านี้มีจุดประสงค์ในการเรียกร้องเพื่อยุติความรุนแรงภายในโรงเรียน กิจกรรมดังกล่าวสามารถดึงดูดให้ผู้คนในสังคมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวผ่านการถกเถียงหรือการแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

ประการที่สามการสร้างกติกา กฎเกณฑ์ใหม่มีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนในสังคมใหม่โดยการที่จะเปลี่ยนกติกา กฎเกณฑ์ใหม่จำเป็นต้องนำวิธีการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับวิธีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์มาร่วมประยุกต์ใช้ในการ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และกระจายข่าวสาร รวมถึงการใช้สัญลักษณ์เพื่อเสียดสีผู้มีอำนาจและเพื่อการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการใช้ชีวิตใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมาย หรือการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ ในกรณีของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว มีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของผู้คนในสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชนและตระหนักถึงปัญหาอำนาจนิยมภายในสถาบันการศึกษาที่เป็นปัญหาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย ส่งผลให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การอดทนอดกลั้นต่อปัญหาการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโดยทั้งการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนแล้ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้คนในสังคมมากขึ้น ซึ่งเป้าหมายการเรียกร้องของ กลุ่มนักเรียนแล้วไม่ได้ต้องการแย่งชิงอำนาจของภาครัฐเหมือนในอดีต แต่ต้องการสร้าง “กติกากฎเกณฑ์ใหม่” ตามที่ Jurgen Habermas ได้กล่าวไว้ (Jurgen Habermas, 1981 อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 : 1-3)

อภิปรายผล (Discussion)

ฐานคิดของกลุ่มนักเรียนเลวในการผลักดันปัญหาการศึกษาไทย

ฐานคิดหลักอันเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดตั้งกลุ่มนักเรียนเลวและขับเคลื่อนประเด็นปัญหาทางการศึกษาให้สังคมได้รับรู้มีทั้งหมด 3 ประการด้วยกันได้แก่ 1) การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาจากการขับเคลื่อนสะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยซึ่งเกิดขึ้นมาจากการรวมศูนย์อำนาจและทรัพยากรของรัฐ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาแต่ละพื้นที่ไม่เท่าเทียมกันและเป็นการผลักดันสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาของเด็กและเยาวชนไทยให้ได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพอย่างเสมอภาคกัน 2) การผลักดันประเด็นสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียน จากการผลักดันประเด็นอำนาจนิยมในสถานศึกษาที่เป็นรากเหง้าของปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นระเบียบทรงผมที่ไม่เคารพสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนอันเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การลงโทษด้วยการตีการใช้ความรุนแรงทางกายภาพซึ่งสร้างผลกระทบต่อนักเรียนทั้งร่างกายและจิตใจและเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของนักเรียนเช่นกัน 3) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน จากการที่บทบาทของนักเรียนในฐานะเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้มีพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมกับรัฐและสังคมมากเท่าที่ควรโดยเฉพาะกับกระบวนการกำหนดนโยบายของภาครัฐ อีกทั้งยังถูกกีดกันการมีส่วนร่วมจากช่องทางต่าง ๆ ของรัฐและถูกกีดกันจากค่านิยม ทศนะคติที่คนในสังคมยึดถือ ซึ่งการ

เคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวคือการยืนยันสิทธิทางการเมืองและสิทธิของเด็กและเยาวชนในการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและเป็นตัวแทนในการสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอให้รัฐและสังคมได้รับรู้ในฐานะพลเมืองเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

วิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลว

จากรูปแบบกิจกรรมและวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มนักเรียนเลวได้มีลักษณะใช้วิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ผ่านการใช้สื่อออนไลน์ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการสร้างกติกากฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการใช้ชีวิต โดยสามารถวิเคราะห์เป็นภาพรวมของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวคือ กลุ่มนักเรียนเลวมีการใช้สื่อออนไลน์ใน การเผยแพร่ข่าวสาร สถานการณ์ทางการเมืองที่กำลังเกิดขึ้น การรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนผ่านการจัดทำอินโฟกราฟิก และระดมพลผู้ที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวให้ออกมาเป็นหนึ่งในผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวบนท้องถนนกับกลุ่มนักเรียนเลวผ่านการโพสต์เชิญชวนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และเอ็กซ์ ซึ่งลักษณะการนำสื่อออนไลน์มาใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวสอดคล้องกับคำอธิบายของ ธนากรณ์ อินทร ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสื่อออนไลน์และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่(ธนากรณ์ อินทร, 2564) ที่มองว่า สื่อออนไลน์เป็น “พื้นที่ของปัจเจก” ที่ประชาชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างหลากหลาย ผ่านการแสดงความคิดเห็นบนโพสต์ หรือการแชร์เนื้อหา

ทางการเมืองต่าง ๆ จึงเปรียบเสมือนสื่อออนไลน์เป็นพื้นที่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกรูปแบบหนึ่ง จึงทำให้สื่อออนไลน์สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองผ่าน “พลังของจำนวนผู้เข้าร่วม” (ธนากรณ์ อินทร, 2564) ผ่านการสร้างแฟนเพจกลุ่มการเคลื่อนไหว หรือการสร้างกลุ่มเฉพาะในแต่ละแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยกลุ่มนักเรียนเลวได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ โดยนอกจากการกระจายข่าวสารแล้ว ยังเป็นหนึ่งในวิธีการเคลื่อนไหวและการระดมพล จึงได้มีการจัดตั้งแฟนเพจต่าง ๆ ของกลุ่มนักเรียนเลวไว้ในแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อระดมพล หนุนแรงค์ และเพื่อสื่อสารกับปัจเจกบุคคลให้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวยังได้มีการจัดทำ การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนเลวจะเป็นในลักษณะของการเสียดสีทำทนายผู้มีอำนาจหรือเป็นการต่อต้านการครองอำนาจทางสังคมและการเมือง (Steve Buechler, 2011 อ้างใน สมชัย ภัทรธนานันท์, 2552 : 110-111) ตัวอย่างเช่น การจัดทำกิจกรรมเลิกบังคับจับตัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมและเสรีภาพในการชุมนุม โดยสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนที่มากพอจนทำให้เกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนผ่านระเบียบบทลงโทษอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์เพื่อเสียดสีและทำทนายการครองอำนาจของนักเรียนเลวแล้ว กลุ่มนักเรียนเลวยังได้มีการผลิตซ้ำสัญลักษณ์ เพื่อให้

สังคมเห็นถึงปัญหาและเป็นการกล่อมเกลาสังคมให้ตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในระบบการศึกษาไทย เช่น ในกิจกรรมเล็กเรียนไปกระทรวง กลุ่มนักเรียนเลวได้นำสัญลักษณ์ที่เคยมีการเคลื่อนไหวภายในสถาบันการศึกษาของนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน เช่น การชูสามนิ้ว การผูกโบว์ขาว มาใช้ในเคลื่อนไหวอีกครั้งในกิจกรรม เพื่อสะท้อนและเน้นย้ำให้สังคมเห็นถึงปัญหาที่เกิดจากอำนาจนิยมภายในสถานศึกษาที่กำลังคุกคามนักเรียน ซึ่งความสามารถในการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนเลวสามารถสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันให้คนในสังคมเข้ามาเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนกลุ่มนักเรียนเลวได้ ผ่านการแสดงสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงปัญหาในระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ Steve Buechler คือ โครงสร้างทางชนชั้นมีบทบาทที่ลดน้อยลงต่อการทำให้เกิดการกระทำรวมหมู่ ดังนั้นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างให้ผู้ที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่มีความรู้สึกร่วมกัน จึงจะเกิดการกระทำรวมหมู่ในปัจจุบัน (Steve Buechler, 2011 อ้างใน สมชัย ภัทรนานันท์, 2552 : 110-111)

การเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มนักเรียนเลว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้คนในสังคมมากขึ้น ซึ่งเป้าหมายการเรียกร้องของกลุ่มนักเรียนเลวไม่ได้ต้องการแย่งชิงอำนาจของภาครัฐเหมือนในอดีต แต่ต้องการสร้าง “กติกากฎเกณฑ์ใหม่” ตามที่ Jurgen Habermas ได้กล่าวไว้ (Jurgen Habermas, 1981

อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 : 1-3) ประกอบกับบริบททาง
การเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2563 ที่ได้มีกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม
รูปแบบใหม่ออกมาเรียกร้องและชุมนุมทางการเมืองโดยมีประเด็นที่
เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอยู่หลากหลายประเด็น ทำให้ผู้คนในสังคม
ตระหนักในความสำคัญของสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จึงได้ร่วมกันสนับสนุน
การเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่สื่อออนไลน์และการเคลื่อนไหวบนท้องถนน และ
ในด้านปัญหาในระบบการศึกษาไทย สังคมไทยได้มีการถกเถียงถึงประเด็น
ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นซึ่งมีทิศทางในการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สังเกตได้จาก
ประเด็นด้านระเบียบทรงผมหรือเครื่องแต่งกายของนักเรียน ที่หลังจากการ
ยกเลิกประกาศระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการไว้ทรงผมของ
นักเรียน พ.ศ. 2563 ส่งผลให้โรงเรียนหลายแห่งเริ่มมีการเปิดกว้างให้
นักเรียนมีอิสระในเนื้อตัวและร่างกายของตนเองมากขึ้น เช่น ระเบียบ
โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ว่าด้วยการไว้ทรงผมของนักเรียน พ.ศ. 2566
ในข้อที่ 1 ได้กำหนดให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงสามารถไว้ทรงผม
แบบใดก็ได้ตามความเหมาะสมและความเรียบร้อย นอกจากนี้ โรงเรียนวัด
ธาตุทองยังได้ตระหนักถึงความหลากหลายทางเพศ โดยสามารถให้นักเรียน
ไว้ทรงผมตามเพศวิถีของตนได้อย่างอิสระ แม้ว่าการยกเลิกระเบียบทรง
ผมของกระทรวงศึกษาธิการจะยังคงมีข้อกังขาและปัญหาในด้านการ
ละเมิดและการคุกคามนักเรียนอยู่บ้าง แต่สังคมไทยก็ไม่ได้ปล่อยผ่าน
เหมือนในอดีตที่ผ่านมา นับได้ว่าเป็นหนึ่งในความสำเร็จในการเคลื่อนไหว
ของกลุ่มนักเรียนแล้ว

สรุป (Conclusion)

กลุ่มนักเรียนเลวได้มีการรวมกลุ่มและมีการขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้ฐานคิดเกี่ยวกับการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การผลักดันสิทธิในชีวิตและร่างกาย และการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยเพื่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผ่านกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะแก้ปัญหาทางการศึกษาไทย 3 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจทางการศึกษา 2) ปัญหาอำนาจนิยมในสถานศึกษา 3) ปัญหาการกีดกันการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ซึ่งทั้ง 3 ปัญหานี้กลุ่มนักเรียนเลวตระหนักว่าเป็นปัญหาหลักที่ควรแก้ไขและควรให้ความสำคัญ โดยกลุ่มนักเรียนเลวเป็นกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ โดยมีวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ 3 รูปแบบ คือ 1) การเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีการใช้สื่อเพื่อการเชื่อมต่อและการสื่อสารกันภายในกลุ่มและผู้คนที่น่าสนใจ ผ่านการแชร์ข้อมูล รูปภาพ วิดีโอ เพื่อการสร้างการรณรงค์ บนแพลตฟอร์มที่หลากหลายของกลุ่มนักเรียนเลว 2) การใช้สัญลักษณ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน เพื่อดึงดูดให้มีผู้สนับสนุนการเคลื่อนไหวและมีกิจกรรมการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในลักษณะของการเสียดสี ทำลายผู้มีอำนาจ และ 3) การสร้างกติกากฎเกณฑ์ใหม่ เพื่อเปลี่ยนแปลงแนวคิดทัศนคติของผู้คนในสังคมใหม่ เพื่อให้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนและตระหนักถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษาที่มีผลมาจากการรวมศูนย์อำนาจทางการศึกษา จึงส่งผลให้เกิด

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาอำนาจนิยมในสถาบันการศึกษาและ
ปัญหาการกีดกันการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่ส่งผลให้เกิดการ
คุกคามและการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่ฝังรากลึกมา
เป็นเวลานานและควรได้รับแก้ไขโดยเร็ว

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าฐานคิดในการรวมกลุ่มและการเคลื่อนไหว
ของ “กลุ่มนักเรียนเลว” อยู่บนฐานคิดสิทธิมนุษยชนซึ่งแบ่งออกเป็น 3
สิทธิ คือสิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิที่จะมีส่วนร่วมและเสรีภาพในการ
ชุมนุม สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ปัญหาทางการศึกษาไทย และ
การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวในประเด็นด้านการศึกษาได้เคลื่อนไหว
ในรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social
Movement) โดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเคลื่อนไหวพร้อมกับการ
เคลื่อนไหวโดยใช้สัญลักษณ์เพื่อการสร้างกติกากฎเกณฑ์ใหม่ให้เกิดขึ้นใน
สังคมเพื่อต่อสู้เรียกร้องให้ผู้มีอำนาจรัฐ รวมถึงผู้คนในสังคมเข้าใจและให้
ความสำคัญกับเยาวชนและสิทธิมนุษยชนของผู้เรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐควรเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
จัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ ขจัดอำนาจนิยมใน
สถานศึกษา เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

อย่างแท้จริง และควรปรับปรุงให้การศึกษาไทยเคารพและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้เรียนตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้ของคณะผู้วิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกลุ่มนักเรียนเลวจึงทำให้ได้ความคิดเห็นและประสบการณ์ผ่านมุมมองของนักเคลื่อนไหวทางสังคม แต่ในขณะเดียวกัน คณะผู้วิจัยไม่ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะคุณครู ผู้ที่มีอำนาจในกระทรวงศึกษาธิการ นักการเมือง และนักเรียน ที่เพียงพอ จึงส่งผลให้งานวิจัยชิ้นนี้ไม่สามารถสะท้อนความคิดเห็น มุมมอง ทศนคติ ที่มีต่อผลของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวที่เพียงพอ ดังนั้น ในการจัดทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเรียนเลวในครั้งต่อไป ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น นักเรียน ครู ผู้ที่มีอำนาจในกระทรวงศึกษาธิการ นักการเมือง เพื่อสะท้อนให้เห็นมุมมองของสังคมว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลวสามารถทำให้ทัศนคติของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงและตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง มากน้อยเพียงใด รวมถึงควรมีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีแนวคิดตรงข้ามกับกลุ่มนักเรียนเลวเพื่อเป็นการถ่วงดุลข้อมูล

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลวรรณ ทับทิมทอง. (2566). การเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- กานต์พิชชา จุลศรีไกรวัล, พชรพล ตั้งวงศ์วนิชย์, พิชชาภรณ์ บุญค้ำ และณัฐหทัย มานาดี. (2564). การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนแล้ว ในยุครัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2566 จาก http://www2.huso.tsu.ac.th/ncom/csd/csdful_pdf196.
- จรัล ดิษฐาอภิชัย. (2549). บนหนทางสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- จำเนียร จวงตระกูล และคณะ. (2564). ทางเลือกใหม่ในการสร้างแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 8(2), 1-16.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2541). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่/ขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ธนากรณ์ อินทร. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการประวัตรูปแบบใหม่ :
กรณีขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย 2563. *วารสาร
รัฐศาสตร์พิจารณา* 8(16), 50-74.

ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์. (2563). สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้
รัฐธรรมนูญศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยกับ
สังคมนิยม. [รายงานวิจัย]. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566 จาก
[https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/568414/2563_สิทธิเสรีภาพของประชาชน_ปรียวรรณ.
pdf?sequence=1%20](https://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/20.500.13072/568414/2563_สิทธิเสรีภาพของประชาชน_ปรียวรรณ.pdf?sequence=1%20)

พิชญ์สินี ชมภูคา และพิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์. (2552). การวิจัยเชิง
คุณภาพ. [รายงาน]. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2566 จาก
<https://www.academia.edu/4209507/การวิจัยเชิงคุณภาพ>

ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์. (2564). วินัยและการลงทัณฑ์ ในประวัติศาสตร์
การศึกษาไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร* 17 (2),
283-316

วนัส ปิยะกุลชัยเดช. (2561). สิทธิมนุษยชน : ปัญหาในมนทัศน์ และการ
นำเข้ามาในประเทศไทย. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช* 31(2), 6-24

วรธร เลิศรัตน์. (2565). ให้เสียงเยาวชนมี ‘ความหมาย’: เปิดกระบวนการ
นโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 13

ธันวาคม 2566 จาก <https://www.the101.world/youth-participation-in-policy-process/>

วุฒิเมศรี ไกรจรรยาเวช. (2564). *บทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม"กลุ่มนักเรียนเลว"ในการผลักดันนโยบายด้านการศึกษา*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ศศิธร ยุกโกศล และชัยนันท หาดูศิริรัตน์. (2565). การใช้เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ในการรวมกลุ่มนักเรียนเลว เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม เรียกร้องปฏิรูปการศึกษาปี2563. *วารสารศาสตร์* 15(2), 101-149

ศุทธิกานต์ มีจัน. (ม.ป.ป). *นักเรียนเลว (น.ร.ล.)*. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2566 จาก [http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักเรียนเลว_\(น.ร.ล.\)](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=นักเรียนเลว_(น.ร.ล.))

สมชัย ภัทรธนานันท์. (2560). *ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อินทนิล.

อรรรรณ ด่านวรวิจิตร. (2566). การปกป้องสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายของนักเรียนต่อการถูกล่วงละเมิดจากโรงเรียน. *วารสารลวรัตน์*. 5.(2), 92-109.

อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2563). ประชามติร่างรัฐธรรมนูญและคำถามพ่วง.

[เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2567 จาก

<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชามติร่าง>

รัฐธรรมนูญและคำถามพ่วง

iLaw-freedom. (2565). การชุมนุมปี 2563 ปริปดาแห่งความ

เปลี่ยนแปลง: พลังก่อตัวจากไหน มีพัฒนาการอย่างไร เราเจอ

อะไรมาบ้าง. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก

<https://freedom.ilaw.or.th/node/1059>

Researcher Thailand. (2563). เทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการ

วิจัยเชิงคุณภาพ. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567 จาก

<https://researcherthailand.co.th/เทคนิคและวิธีการเก็บรวม>

ThaiPBS. (2563). ภาคนักเรียนแห่งประเทศไทย เปิดข้อมูลนักเรียนถูก

คุกคาม. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2567 จาก

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/295767>

The Potential. (2566). ‘ผลสอบ PISA’ กับความจริงที่ว่า ระบบ

การศึกษาไทยอ่อนแอ ความสามารถเด็กไทยลดลง. [เว็บไซต์].

สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2566 จาก <https://thepotential>

[.org/social-issues/pisa-2022/](https://thepotential.org/social-issues/pisa-2022/)